

INTERVJU SA STIPOM MESIĆEM

Zagreb, decembar 2019.

Recite mi, gospodine Mesiću, budući da svi imamo isti problem – sindrom nacionalističkih i etnocentričkih priča: postoje li političke snage, političari, neke opcije u Hrvatskoj i u Srbiji i u Bosni, koje mogu javnosti uputiti drugačiju poruku ili sprovesti proces na drugi način?

Kad sam razgovarao sa Borisom Tadićem, ja sam njemu rekao: „Gledaj, kad sam izabran na mjesto predsjednika, ja sam poslao poruku jednu Hrvatima u Bosni i Hercegovini: ‘Vaša domovina je Bosna i Hercegovina, vaš glavni grad je Sarajevo, svoju politiku morate kreirati sa druga dva naroda u Bosni i Hercegovini. Hrvatska može pomagati, ali vi morate shvatiti svoju poziciju’. Ti bi morao takvu poruku poslati Srbima u Bosni i Hercegovinu.” On kaže: „Ko to kaže izgubiće izbore.” A on je svejedno izgubio izbore iako to nije rekao, jer koju to Beograd šalje poruku? I kaže mi: „Mi u cjelosti podržavamo cjelovitost i integritet Bosne i Hercegovine, i u svemu podržavamo Milorada Dodika”. Pa, gledajte, zašto ovo naše takozvano vodstvo želi uporno Čovića, zašto misle da će oni pripojiti Hercegovinu... Ja nemam koncept kako bi trebalo urediti Bosnu, ali ovo što sada postoji – to je neodrživo.

Da li smatrate da je Republika Srpska najveći iritant neodrživosti ili, da kažem, iritant između Srbije i Hrvatske zbog tih duplih veza i odnosa?

Ovo stanje u Bosni i Hercegovini je odraz rata koji je završio Dejtonskim sporazumom, čija je jedina pozitivna strana to da je zaustavio rat, ali nije ostavio mogućnosti za normalno funkcioniranje jedne pravne države. Drugo je sada pitanje kako iz toga izaći... Kažu: „Nek se dogovore” – pa da se mogu dogovoriti, dosad bi se dogovorili! Jer previše je ovo otišlo,

predaleko je otišlo, znate. Kad je stvar amorfna onda se to može mijesiti kako hoćete, znate, kao glina, amorfnu stvar uvijek možeš modelirati kako hoćeš; ali kad se stvar kristalizira, svaki udarac u kristal razbija ga na stotine komada. Isto je i kod funkcioniranja države; sad je pitanje dobre volje, kad bi se u inat srpskoj i hrvatskoj i bošnjačkoj strani našli ljudi koji priznaju činjenice i da jednostavno od toga krenu... A činjenica je da je Bosna i Hercegovina uvijek bila jedan entitet: i za vrijeme bosanskih kraljeva, i za vrijeme Turske carevine, i za vrijeme Austrije, i za vrijeme Jugoslavije. Ali jednom kad je prolivena krv, to nije lako vratiti natrag. Previše je krvi proliveno...

Mnogo je bilo komentara nekada – 2010, 2017. godine – na vašu izjavu da biste u slučaju otcepljenja Republike Srpske kao predsednik izveli hrvatsku vojsku na koridor.

Da, jesam to rekao, meni je u stvari tu smetalo sve što se govorilo – te da će se otcjepiti, te da će biti referendum, i prosto sam rekao: Hrvatska je garant Dejtonskog sporazuma, ali ako bi se sada otcjepila Republika Srpska, što nije u skladu sa Dejtonskim sporazumom, ja bih dao nalog da se presječe koridor i da se ponovo vratimo na razgovore, nema odvajanja. Osim toga, pretpostavljam da bi i NATO pakt bio za to, ali to je rečeno u toj opštoj euforiji, atmosfera je bila dosta zagrijana, svi su pričali o referendumu... Ma ostavite se referendumu, stvari se moraju politički iskristalizirati a onda se može provjest referendum kakav hoćeš.

I Srbija ima stvari koje su iritantne po hrvatski stav i po hrvatske interese; šta su po vama tu najveći problemi i kakve su regionalne posledice?

Problem je u tom što su, kako mi se čini, garniture na svim tim prostorima došle na vlast jednom negativnom selekcijom i nemaju težinu; eto, kad mi ne možemo riješiti ovaj spor sa Slovenijom, šta onda možeš riješit...

Kako vidite perspektivno varijantu koja bi značila pozitivan pomak u relacijama između Srbije i Hrvatske, da li je to stvarno maksimum dostignuća i tolerancije?

Mene nekako uvijek vrijeme demantira, ja uvijek mislim da će se građani kao birači vladat kao jedan kolektivni intelektualac i da će pobijedit razum, a onda me to sve demantira. A pesimisti su, kako se kaže, optimisti sa iskustvom, a ja sam još optimist, ja još mislim da se nešto može napraviti. Mogao sam se sad kandidirati, imao sam pravo na to.

A recite mi nešto oko predsedavanja Hrvatske Evropskom unijom, šta će to konkretno značiti?

Ništa, to je rutinska stvar, ta administracija će u stvari sve rješavati tamo gdje je ona, a ovo je jedna utješna nagrada.

Postojala je ta ideja u grupi parlamentaraca iz Hrvatske, među kojima je u principu i danas ta politika (makar neformalno) na snazi – Hrvatska želi da bude šef za proširenje Zapadnog Balkana ili da drži na oku Zapadni Balkan; to Brisel do sada nije odobravao.

Hrvatska je tu jako propustila, umjesto da je otvarala suradnju sa svojim susjedima. Ja sam se zalagao da sa susjedima ima dobre odnose, da maksimalno ekonomski surađujemo, jer onda si ti ozbiljan i u širim krugovima; ali ako ti sa svojim susjedom ne surađuješ, kako ćeš biti ozbiljan sa onim daljim?

A da li mislite da će biti dovoljno političke kohezije između aktera Malog Šengena? Da li će politika uvažiti sve ekonomske razloge i interese svih nas prema Evropi, ili će doći do političkih pucanja?

Radi opstanka će morati. Jasno, Srbiji ostaje problem Kosova. Meni su jasni svi politički i povijesni razlozi zbog kojih je to pitanje sada vrlo teško rješivo, ali ono se ne može prevladati

besmislicama kao što je stvaranje Velike Albanije ili veliko ovo, veliko ono; to je prije svega glupo kad smo svi mali. Ne možete od malog napraviti veliko.

Šta smatrate da je sada u Srbiji najveća prepreka, šta je kočnica globalizaciji, unapređenju, poboljšanju približavanju i prema Hrvatskoj a i u regionu?

Čujte, šta god Srbija sada poduzme ne može kad u Hrvatskoj vodstvo zapravo ne želi suradnju; vidite da oni drže ratno stanje u Vukovaru. Možda bi mogla da se napravi jedna konferencija nevladinih udruga uz međunarodnu podršku, pa da se tu počne razvijati i praviti jedna mirnodopska atmosfera. Možda bi to bilo dobro, imamo ih i na jednoj i na drugoj strani. Jer ako čekaš da sve ide službeno, tu se ne može ništa. Ali i u Evropskoj uniji je došlo do jednog zastoja jer bi i njen interes morao biti da jugoistok Evrope što prije uvuče u sebe; ako mogu ući Bugarska i Rumunjska, onda može i svaka jugoslavenska republika, ali mora postojati volja. Međutim, i sama Unija mora nešto učiniti kako bi se prije svega u njenim redovima stvorila motivacija za proširenje, što sada nije slučaj: Francuska i još neki pružaju otpor, Velika Britanija napušta Uniju, i zato mora postojati protuteža jer postoje oni koji hoće da uđu i kojima moramo pomoći da uđu što prije. Dakle samoj Evropskoj uniji nedostaje motivacija; tu je i slučaj Turske koja pregovara ko zna već koliko i koja će otići sve dalje u islamizaciju. Da je Turska primljena prije, ne bi se pojavio Erdogan, bila bi drukčija situacija.

Kakav izlaz iz svega možemo videti?

Ja se ponovo vraćam na stav da je teško vjerovati prosvijetljenim diktatorima, ali kada bismo imali ličnosti koje imaju težinu, onda bi se stvari mogle pokrenuti. Takvih sada nema, naprosto ne postoje... Čim Vučić otvori usta, odmah kod nas kažu: „A govor u Glini?“. Ali zašto se ne prisjetimo koliko je on tad imao godina? Imao je i on pravo na svoje zablude...

Razgovor vodio Igor Davidović, istraživač CPES-a